

Lief en leed in de kou

It giet oan. In de december/januari-uitgave van *Onderwatersport* werd onder die titel nog teruggekeken op de winter 2011-2012 en voorzichtig vooruitgeblikt naar die van dit moment, die van 2012-2013 dus. Met, zoals nu al kan worden gesteld, in beide winters heus winterweer al was de vorst dit jaar iets minder krakend dan het jaar ervoor. Toen ook grote opwinding over het 'echte' It giet oan. De Elfstedentocht dus. Dit jaar was er na de sneeuwval in het noorden in het weekeinde van 20 januari al eigenlijk geen sprake meer van waardoor ook nu na ruim twee weken vrieskou de tocht van begin januari 1997 vooralsnog de laatste is gebleven.

FOTO'S: CASPER DOUMA, ROB KOOL E.A.

Maar het It giet oan was er wel voor de vele de kou trotserende (ijs)duikers. Overall eigenlijk in het land. De site van *Duikeninbeeld.tv* meldde dat de eerste duiken onder andere gepland stonden in Geldrop, Lelystad, Tynaarlo, Vinkeveen en Zwolle. Maar dat was nog maar het begin van de lange rij die na dat eerste weekeinde van 19 en 20 januari volgden.

MEDIA Twee van die duiken uit dat eerste weekeinde: de ijsduik van het duikteam Geldrop in het Eindhovens Kanaal en die van duikvereniging Aquavit uit Lelystad bij de Houtribsluizen; beide duiken haalden ook de media. Het Eindhovens Dagblad maakte melding van de duik van Geldrop: (...)Het duikteam Geldrop waagde zich aan een iets extremere tak van sport: ijsduiken. Het is een sport voor diehards en durfals: ijsduiken. In de ijzige kou door een bijt (een ge-

zaagd gat) in het water springen om onder een dikke laag ijs te verdwijnen. Vijf leden van het duikteam waagden zondagochtend de sprong in het Eindhovens Kanaal (...) Terwijl wandelaars met honden en nordic walkers verbaasd even inhouden, checkt Maurits Habraken of de veiligheidslijnen in orde zijn. 'We moeten snel zijn, het begint hier al weer dicht te vriezen', zegt hij. Eén van de duikinstructeurs en dus met de nodige ervaring, neemt plaats op de pier. Hij is vandaag de res-

cueduiker, mocht er onverhoopt iets mis gaan. Want zonder risico is het niet. De voorbije jaren gebeurden er in de regio verschillende ongelukken (...) De veiligheidsmaatregelen zijn dan ook streng. Telkens gaan er twee duikers te water: iemand met geen ervaring wordt begeleid door een duiker die het al vaker heeft gedaan. In dit geval Arno Damen uit Mierlo. 'Dit is voor mij de vijftiende keer. Wat er zo mooi aan is? De totale stilte onder water, het relief van het ijs, het licht. De bijzondere sensatie als er schaatsers boven je rijden', zegt Damen. 'Je treedt even buiten je comfort zone. Dat maakt het heel speciaal.'

TIEN DUIKERS En de duik van Aquavit haalde de zender en de site van Omroep Flevoland: (...)Fanatieke leden van duikvereniging Aquavit uit Lelystad hebben zondag de snijdende kou getrotseerd door te ijsduiken. Tien duikers gingen het water in bij de Houtribsluizen. De vereniging koos daar een vennetje, omdat op die plek toch niet wordt geschaatst. Omstebeurt gingen de duikers in groepjes van twee maximaal een kwartier te water. Onder het vijf centimeter dikke ijs was het zicht prima, al was er weinig spannends te zien. Toeschouwers

werden met een windscherm en warme chocolade zo goed en zo kwaad als het ging enigszins warm gehouden (...)

Maar na dat eerste weekeinde ging het echt oan in het hele land. Zoals bij de de duikstek Camping in de Boogaard in Kapel Avezaath, gemeente Tiel en zo'n 3 kilometer ten westen van die plaats gelegen op zaterdag 26 januari 2013, de laatste ijsdag voordat de dooi onverbiddelijk toesloeg. Ook *Onderwatersport*-kolumnist Rob Kool ging daar met zijn camera onder water. Boven water vroomde het nog 2 graden, de watertemperatuur was 3 graden Celsius. Hij fotografeerde er de altijd intrigerende bubbels onder het ijs (zie de grote foto op deze pagina's).

En niet alleen sportduikers gingen onder het ijs te water. Ook brandweerkorpsen maakten van de gelegenheid gebreed te oefenen. Op dinsdag 22 januari in de haven van Woerden bijvoorbeeld of enkele dagen later de duikteams van Brandweer Amsterdam-Amstelland. Daarbij ging het niet zoals bij de sportduikers om het bijzondere lichtspel vlak onder het ijs of het adembenemende schouwspel (niet letterlijk gelukkig) van de bellen die worden uitgeblazen, maar om het voorbereid zijn op alle soorten waterongevallen, ook dus als het water bedekt is met een laag ijs. Regelmatig is de brandweer in de januari-weeken dan ook te hulp geroepen bij onder meer roekeloze schaatsers die probeerden of het te dunne ijs toch hield...

GROENE WIERSLAKKEN Vorst, sneeuw, ijs... Lief en leed. Want behalve de onderwaterspret was er ook de harde keerzijde van de winterse vorstperiode. Volgens de Stichting Anemoon op de website van www.natuurbericht.nl zijn

met name de groene wierslakken, zeenaaktslakken die zich bij voorkeur voeden met grootcellige groenwieren, door de strenge vorst in problemen gekomen. Tot het weekeinde van 12 en 13 januari werden, zo zegt Peter H. van Bragt, op diverse plaatsen in het zuidelijke Grevelingenmeer nog duizenden groene wierslakken door sportduikers aangetroffen. 'De relatief warme start van deze winter zorgde er tot dat weekeinde voor dat er, bij een zeewatertemperatuur van circa 6 graden, nog steeds groenwieren zoals *Verderwier* en *Viltwier*, in de ondiepe gebieden van het Grevelingenmeer aanwezig waren, waar deze naaktslakken actief op aan het grazen waren. Nu de watertemperatuur snel daalde verdwijnen deze wieren en daarmee verdwijnt het voorkeursvoedsel van deze slakken.'

De groene wierslakken gaan, zo voorspelt Van Bragt, een barre periode met honger tegemoet. 'Veel van deze dieren zullen de winter waarschijnlijk niet overleven.' En hij vervolgt: 'Normaal komen er 's winters overigens geen groenwieren meer voor in de Nederlandse kustwateren, maar als het zeewater niet al te langdurig heel koud wordt, kunnen wierslakken overwinteren door tijdelijk over te schakelen op de dan nog wel aanwezige zachte roodwieren. De dieren die de koude periode op dit aangepaste dieet overleven, zullen ook gedeeltelijk hun karakteristieke groene kleur verliezen. Het rode pigment uit de roodwieren zal deze groene wierslakken oranje-rood kleuren. Echte strenge winters zijn echter dodelijk voor deze slakken. In het verleden, en vooral in winters met Elfstedentochten, zijn de groene wierslakpopulaties in de Zeeuwse Delta al herhaaldelijk volledig uitgeroeid.'

Cameraman van Omroep Flevoland filmt het hakken van het wak bij de Houtribsluizen

Een van de Aquavit-duikers in het ijs in Lelystad

Twee groene wierslakken, het afgelopen voorjaar gefotografeerd in de Grevelingen (Foto Casper Douma)